

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Պատմության

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆելիքս Մովսիսյան Վազգենի /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 7

« 20 » դեկտեմբերի, 2023 թ.

<<Պ/բ-015 -ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ>> ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

/Դասիչ, դասընթացի անվանում/

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝
մանկավարժություն /Պատմություն/

011401.00.6 Մասնագիտական

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

011401.18.6 – Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Պատմության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

I կուրս, I կիսամյակ

Դասախոս՝

Վաչագան Խաժակյան

/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե khazhakyan.vachagan@gmail.com

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8.	Դասավանդման մեթոդներ.....	...
9.	Ուսումնառության մեթոդները
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....	...
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.3.	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	...
14.	Գնահատում.....	...
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	...
14.2.	Հարցաշար.....	...
14.3.	Գնահատման չափանիշներ.....	...
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	...

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացն ամբողջացնում է ուսանողների մասնագիտական կրթվածությունը պատմության բնագավառում՝ ներկայացնելով Հին Արևելքի պատմության ամենաբազմազան խնդիրները: Ուսանողն ըմբռնում է Հին Արևելքի հնագույն պետությունների՝ Եգիպտոսի, Միջագետքի, Բաբելոնի, Մարաստանի, Ասորեստանի, Պարսկաստանի, Պաղեստինի, Չինաստանի, Հնդկաստանի և այլ երկրների տեղը և դերը համաշխարհային պատմության համայնապատկերում:

Դասընթացն ամբողջացնում է նաև ուսանողի մասնագիտական-մանկավարժական հմտությունների շրջանակը դպրոցում դասավանդելու համար:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- ուսանողներին տեղեկություններ հաղորդել հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման միտումների մասին,
- տալ գիտելիքներ այդ քաղաքակրթությունների տիպաբանական, հինարևելյան հասարակությունների կառուցվածքի, գաղափարախոսության, կրոնի և մշակույթի վերաբերյալ:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- ամբողջական պատկերացում տալ վաղ ստրկատիրական հասարակարգի, հնագույն պետությունների քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական կարգի, գաղափարախոսության և մշակույթի մասին,
- բացահայտել բրոնզի դարի և երկաթի դարի ժամանակաշրջանում մարդկային հասարակության կյանքում տեղի ունեցած արմատական փոփոխությունները, պետականությունների երևան գալու և դրանց անկման պատճառները,
- ամբողջական պատկերացում տալ հինարևելյան քաղաքակրթությունների պատմության մասին:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները.

«Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է, որ ուսանողը գաղափար ունենա պատմական գիտության էության, ձևերի և գործառույթների մասին, պատմության ուսումնասիրման մեթոդների և աղբյուրների, նրանց հասկացության և դասակարգման, ինչպես նաև նախնադարյան համայնական հասարակարգի պատմության մասին:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները² և կոմպետենցիաները.

«Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

1. Իմանալ հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման պատմությունը,
2. Իմանալ առաջատար հնագույն պետությունների որոշիչ դերը աշխարհաքաղաքական հիմնական գործընթացներում,
3. Իմանալ հինարևելյան ժողովուրդների քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական և մշակութային կյանքի առանձնահատկությունները և նրանց դերը մարդկության առաջընթացում,
4. կարողանալ ճիշտ գնահատել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դերակատարումը համաշխարհային պատմական գործընթացում,
5. կարողանալ բացահայտել Հին Արևելքի պատմության կոնկրետ փաստերն ու իրադարձություններն ընդհանուր տեսությունների և գաղափարների դիտանկյունից,
6. կարողանալ վերլուծել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դրական և բացասական կողմերը, կատարել հետևություններ,
7. տիրապետել հինարևելյան երկրների պատմության վերաբերյալ խոր և համակողմանի գիտելիքներին,
8. տիրապետել պատմական գիտության ժամանակակից ձեռքբերումներին, պատմական երևույթների և փաստերի վերլուծությանը:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Դ1. Ընթացիկ իրադարձություններն ու գործընթացները և անցյալի ու ներկայի փոխհարաբերությունները գնահատելիս քննադատական և ինքնաքննադատական մտածողություն դրսևորելու ունակություններ,

Դ2. Պատմության վերաբերյալ գիտելիքներն ու արդյունքները համադրելու և պատմագիտական գիտելիքի միջազգային չափանիշներին և չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև պատմագիտական գիտելիքի միջազգային ձեռքբերումները տեղայնացնելու և տեղական (ազգային) առանձնահատկությունների հետ համադրելու կարողություն,

Դ3. Մասնագիտական ոլորտի խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու, ինչպես նաև նոր իրավիճակներին համապատասխան որոշումներ կայացնելու և սովորելու կարողություն:

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ).

Բ1. Կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով՝ պատմական իրողությունները հասկանալու, փաստերն ու երևույթները համեմատելու, պատմական զարգացման փուլերն ու

դրանց օրինաչափությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու, վերլուծելու, դիրքորոշումներ ձևակերպելու կարողություն,

Բ2. Պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության, սեփական դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություն,

Բ3. Համաշխարհային և հայրենական պատմության հրատապ ու հանգուցային հարցերի վերաբերյալ ժամանակակից մոտեցումներում, տեսակետներում և պատկերացումներում ազատ կողմնորոշվելու կարողություն, տեղեկույթի համադրման միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն,

Բ4. Քննադատաբար և համակարգված օգտագործելով իր գիտելիքները՝ պատմական իրադարձությունների ու գործընթացները վերլուծելու, դրանց տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապերը հասկանալու կարողություն, արդիական և նորարարական մեթոդների օգնությամբ իր գիտելիքներն ու իմացությունը կիրառելով՝ դիրքորոշումներ ձևակերպելու և հետազոտություններ կատարելու կարողություն:

Բ5. Սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու և դրանցում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու, տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու, իր դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություններ,

Բ6. Պատմության տարբեր շրջափուլերում ի հայտ եկած քաղաքական, տնտեսական, հասարակական-պետական, մշակութային կառույցներն ու գաղափարաբանությունները համադրելու, դրանց փոխակերպությունների առանձնահատկությունները վեր հանելու կարողություն:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
---------	-------------------------	---------------------------

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ	
--	----------	--

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն		12 ժամ
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք		8 ժամ
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		
Ընդամենը		
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը: Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆլեքսատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաձանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կունկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում,

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում,
փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարամունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	«Հին Արևելքի պատմություն» առարկան, աղբյուրները և հնագիտական ուսումնասիրությունները Հին Եգիպտոսի պատմության պարբերացումը: Եգիպտոսը Հին և Նոր թագավորության ժամանակաշրջաններում	2				
2.	Միջագետքի հնագույն պետությունները. Շումեր, Աքքադ, Բաբելոն	2				
3.	Ասորեստանի աշխարհակալ տերությունը: Խեթական և Իսրայելա-հուդական թագավորությունները	2				
4.	Իրանի հնագույն պետությունները. Էլամ, Մեդիա: Աքեմենյան տերությունը	2				
5.	Հին Չինաստան: Շան Ինի և Չժոու պետությունները: Ցին կայսրությունը	2				
6.	Հին Հնկաստանը: Ստրկատիրական պետությունների առաջացումը: Մաուրյան պետությունը	2				
7.	Հին Եգիպտոսի և Միջագետքի ժողովուրդների մշակույթը		2			
8.	Հին Իրանի մշակույթը և Արևելյան Միջերկրականի հնագույն երկրները. Միրիա, Փյունիկիա, Կարթագեն և նրանց մշակույթը		2			

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

9.	Հարավարևելյան Ասիայի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը. Չինաստան, Հնդկաստան		4			
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		12	8			

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Èñòìðèÿ Äðááíááí Âîñòìèà . ïïà. ðáà. Â. È. Êóçèùèíà, ì.	2003
2.	Авдиев В. И. История Древнего Востока. М.	1970
3.	Перфилова Т. Б. История древнего Востока. М.	2018
4.	Немировский А., Яковлев В. Древний Восток. Учеб. пос. для вузов. М.	2008
5.	Александрова Н., Ладынин И. и др. Древний Восток. Учеб. пос. для вузов. М.	2008
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	История Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М.	1956
2.	История Древнего Востока: В 3-х книгах. Под ред. И. М. Дьяконова. М.	1983
3.	Очерки истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М.	1956
4.	История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые шаги рабовладельческой цивилизации. М.	1983-1988
5.	История Древнего Мира. – Расцвет древнейших обществ. Под ред. И. М. Дьяконова и др. М.	1983
6.	Хрестоматия по истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве и Д. Г. Редера. М.	1963

7.	Хрестоматия по истории Древнего Востока: В 2-х част. М.	1980
8.	Всемирная история: В 10-и т. Т. 1,2. М.	1955-1956
9.	Всемирная история: В 24-х т. Авт.: А. Бадак, И. Войнич и др. Т. 1,2,3. М.-Мин.	2000-2001
10.	Всемирная история в трех частях. Авт.: О. Яновский, О. Бригадина и др. Часть 1, Мин.	2002
11.	История Древнего мира. Расцвет древних обществ. М.	1989
12.	Древний Восток и античный мир. Под ред. В. Кузищина. М.	1980
13.	История Ирана. Отв. ред. М. С. Иванов. М.	1997
14.	Искусство Древнего Востока. М.	1968
15.	Литература Древнего Востока. М.	1971
16.	Андрей Л. Пунин, Искусство Древнего Египта: Раннее царство. Древнее царство. СПб	2008
17.	Перепёлкин Ю. Н. История Древнего Египта. М.	2000
18.	Кормышева Э. Н. Древний Египет. М.	2005
19.	Бонгард-Левина Г. Древняя Индия. М.	1982
20.	Афанасьева В. К. и др. Искусство Древнего Востока. М.	1971
21.	Редер Д. Г. Мифы и легенды Древнего Двуречья. М.	1965
22.	Редер Д., Черкасова Е. История Древнего Мира. Часть 1. Первобытное общество и Древний Восток. М.	1979

23.	Дьяконов М. Очерки истории Древнего Ирана. М.	1961
24.	Циркин Ю. История Библейских стран. М.	2003
25.	Садаев Д. Ч. История Древней Ассирии. М.	1979
26.	Котрелл Л. Во время фараонов. М.	1982
27.	Савельева Т. Аграрный строй Египта в период Древнего царства. М.	1962
28.	Муравьёва Т. Сто великих мифов и легенд. М.	2002
29.	Матвеев К. Земля Древнего Двуречья: История, мифы, легенды, находки и открытия. М.	1986
30.	Дьяконов И. М. Эпос о Гильгамеше. М.-Л.	1961
31.	Дьяконов М. М. История Мидии от древнейших времён до конца IV в. до н. э. М.-Л.	1956
32.	Васильев Л. С. История религий Востока. М.	1999
33.	Уайт Д. Боги и люди Древнего Египта. М.	2004
34.	Хинц Вальтер. Государство Элам. М.	1977
35.	Дандамаев М. А. Иран при первых Ахменидах. М.	1963
36.	Дандамаев М. А., Луконин В. Г. Культура и экономика Древнего Ирана. М.	1980
37.	Луконин В. Г. Искусство Древнего Ирана. М.	1997
38.	Матье М. Э. Древнеегипетские мифы. М.	1956

39.	Жак К. Египет великих фараонов. М.	1992
40.	Жак К. Рамзес. Сын Солнца. Ростов-на-Дону	1997
41.	Мусский И. А. Эхнатон. В книге: Сто великих диктаторов. М.	2000
42.	Низовский А. Ю. Сто великих археологических открытий. М.	2002
43.	Непомнящий Н. Н. Сто великих тайн Древнего мира. М.	2006
44.	Бадж У. Легенды о египетских богах. М.	1997
45.	Бойс М. Зороастрийцы: Верования и обычаи. М.	1987
46.	Грант М. История древнего Израиля. М.	1998
47.	Ильин Г. Ф. Религии древней Индии. М.	1959
48.	Бонгард- Левин Г. М., Герасимов А. В. Мудрецы и философы древней Индии. М.	1975
49.	Будон Ринчендуб. История буддизмаю М.	1999
50.	Баландин Р. К. Сто великих богов. М.	2002
51.	Рыжов К. В., Рыжова Е. В. Сто великих пророков и вероучителей. М.	2002
52.	Малявин В. В. Конфуций. М.	1992
53.	Գրկամբէ: ՀՄՄՀ ԳԱ հրատ. Եր.	1963
54.	Վ. Վերամ, Աստվածներ, դամբարաններ, գիտնականներ, Երևան	1971

55.	Է. Քլենգել - Բրանդտ, Ճանապարհորդություն դեպի Հին Բաբելոն, Երևան	1981
56.	Վ. Բայբուրդյան, Իրանի պատմություն, Երևան	2005
57.	История Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М.	1956

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	«Հին Արևելքի պատմություն» առարկան, նրա աղբյուրները և հնագիտական ուսումնասիրությունները: Հին Եգիպտոսի պատմության պարբերացումը: Եգիպտոսը Հին և Նոր թագավորության ժամանակաշրջաններում	Հին Արևելքի պատմությունը որպես հնագույն հասարակությունների, պատմություն և որպես վաղ ստրկատիրական հասարակարգի պատմություն: Հին Արևելքի պատմության հիմնական աղբյուրները և հնագիտական ուսումնասիրությունները: Հին Եգիպտոսի աշխարհագրական միջավայրը, բնակլիմայական պայմանները և բնակչությունը: Հին Եգիպտոսի պատմության ընդհանուր բնութագիրը և ժամանակագրական սահմանները: Եգիպտոսը որպես կենտրոնացված և ուժեղ ստրկատիրական պետություն: Հին թագավորության փարավոնների նվաճողական քաղա-	2	Տե՛ս գրականության ցանկը

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, որ.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		<p>քականությունը: Հին թագավորության սոցիալական և պետական կառուցվածքը: Փարավոնը որպես երկրի վրա «կենդանի աստված»: Անդրշիրիմյան կյանքի պաշտամունքը և դամբարանաշինությունը Եգիպտոսում: Փարավոնի իշխանության թուլացումը և հին Եգիպտական թագավորության մասնատումն ու տրոհումը:</p> <p>Եգիպտացիների պայքարը հիքսոսների տիրապետության դեմ և միասնական պետության վերականգնումը: 18-րդ դինաստիայի փարավոնների նվաճողական քաղաքականությունը: Ամենհոտեպ IV-ի (Էխնաթոն) կրոնաքաղաքական բարեփոխումը և նրա վերացումը: Եգիպտոսը Թութանհամոնի օրոք: Եգիպտոսի հզորացումը Ռամզես II –ի օրոք: Եգիպտա-իւթական պատերազմը: Եգիպտոսը 20-րդ դինաստիայի օրոք. Ռամզես III: Նոր թագավորության ժամանակաշրջանի եգիպտական հասարակության դասակարգային և պետական կառուցվածքը, տնտեսությունը, արհեստն ու առևտուրը:</p>		
2.	Միջագետքի հնագույն պետությունները. Շումեր, Աքքադ, Բաբելոն	<p>Հին միջագետքի բնաշխարհը բնակչությունը և լեզուն: Շումերական հասարակարգի սոցիալ-տնտեսական և պետական կառուցվածքը: Շումերական պետությունը I պատմական դինաստիայի օրոք: Ուրուխինմգինայի</p>	2	Տե՛ս գրականության ցանկը

		<p>բարեփոխումները Լագաշում: Շումերական միասնական պետությունը Լուգալզագգեսսի օրոք: Միջագետքը Աքքադի գերիշխանության ներքո: Աքքադական պետության ամրապնդումը Սարգոն I-ի կողմից: Շումերա-աքքադական թագավորության հզորացումը Նարամսինի օրոք: Շումերա- աքքադական պետության թուլացումը և կուտիների կողմից նրա նվաճումը: Ուրի III դինաստիայի հաստատումը և հասարակության սոցիալական շերտավորման խորացումը: Շումերա- աքքադական թագավորության թուլացումն ու կործանումը: Բաբելոնի հին թագավորությունը մ.թ.ա. 19-16-րդ դարերում: Համնուրապիի ներքին և արտաքին քաղաքականությունը: Հին Բաբելոնի սոցիալ-տնտեսական և հասարակական կարգը (ըստ Համնուրապիի օրենսգրքի): Թագավորական իշխանությունը Բաբելոնյան I (Սմորեական) դինաստիայի օրոք: Բաբելոնի նվաճումը կասսիտների և Էշամցիների կողմից: Բաբելոնի Նոր թագա- վորության ստեղծումը և հզորացումը: Նաբուգոդոնոսոր II-ի քաղաքականությունը: Բաբելոնի Նոր թագավորությունը Նաբուգոդոնոսոր II- ի հաջորդների օրոք: Բաբելոնի թուլացումը և անկումը:</p>		
--	--	---	--	--

3.	<p>Ասորեստանի աշխարհակալ տերությունը: Խեթական և Բարայելա-հուդական թագավորությունները</p>	<p>Ասորեստանը մ.թ.ա. II հազարամյակում: Թիզլաթպալասար III-ի նվաճողական քաղաքականությունը: Ասորեստանի հզորացումը Սարգոն II-ի և նրա հաջորդների օրոք: Ասորեստանի թուլացումը և կործանումը:</p> <p>Խեթական թագավորությունը մ.թ.ա. 18-17-րդ դարերում: Խեթական միասնական թագավորության կազմավորման ավարտը և նրա վերելքը: Խեթական թագավորությունը Տելեպինուսի և նրա հաջորդների օրոք: Խեթական նոր թագավորության վերջին վերելքն ու անկումը:</p> <p>Հին հրեական ցեղերի կողմից Պաղեստինի նվաճումը և Բարայելա-հուդական թագավորության ստեղծումը: Բարայելա-հուդական թագավորությունը Սավուդի (Սաուլ), Դավիթ արքայի օրոք: Բարայելա-հուդական թագավորությունը Սողոմոնի օրոք: Բարայելա-հուդական թագավորության բաժանումը և կործանումը</p>	2	Տե՛ս գրականության ցանկը
4.	<p>Իրանի հնագույն պետությունները. Էլամ, Մեդիա: Աքեմենյան տերությունը</p>	<p>Մարաստանը (Մեդիան) մ.թ.ա. 8-6-րդ դարերում: Մարական պետության ստեղծումը: Մարաստանը Կիաքսարի և Իշտուվեգուի օրոք: Մարական պետության թուլացումն ու անկումը և դրանց պատճառները:</p>	2	Տե՛ս գրականության ցանկը

		<p>Կյուրոս II Մեծի նվաճումները և Աքեմենյան պետության ստեղծումը: Աքեմենյան տերությունը Կամբոյսես II-ի և կեղծ Բարդիայի օրոք: Աքեմենյան տերությունը Դարեհ I-ի գահակալման ժամանակաշրջանում և նրա հաջորդների օրոք: Դարեհ III-ի գահակալումը և Աքեմենյան տերության անկումը:</p>		
5.	<p>Հին Չինաստան: Շան Ինի և Չժոու պետությունները: Ցին կայսրությունը</p>	<p>Չինաստանի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը: Շան-Ինի պետությունը (մ.թ.ա. 14-11-րդ դդ.): Չժոու պետությունը և նրա սոցիալ-տնտեսական ու հասարակական կարգը: Ցին կայսրության ստեղծումը: Ցին Շի Հուանդիի բարեփոխումները: Չինաստանը Հան դինաստիայի օրոք: Ու-Դի կայսեր քաղաքականությունը: <<Կարմրահոնքերի>> և <<Դեղին գլխակապերի>> ապստամբությունները: Հան դինաստիայի տապալումը և Չինաստանի տրոհումը:</p>	2	Տե՛ս գրականության ցանկը
6.	<p>Հին Հնդկաստանը: Ստրկատիրական պետությունների առաջացումը: Մաուրյան պետությունը</p>	<p>Հնդկաստանի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը: Արիացիների կողմից Հյուսիսային Հնդկաստանի նվաճումը: Հին Հնդկաստանի սոցիալական կարգը և կաստայական համակարգի ձևավորումը: Ստրկատիրությունը և ստրկատիրական պետության առաջացումը Հնդկաստանում: Մագադհայի և Կոշալայի թագավորությունները: Հյուսիսային</p>	2	Տե՛ս գրականության ցանկը

		Հնդկաստանի նվաճումն Ալեքսանդր Մեծի կողմից: Մարուրյան պետությունը Չանդրահուպտայի և Աշոկայի օրոք (մ.թ.ա. 4-3-րդ դարեր):		
--	--	---	--	--

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Հին Եգիպտոսի մշակույթը	<p>Հին Եգիպտոսի գիրը, գրականությունը, արվեստը</p> <p>ճարտարապետությունը, գիտությունը, կրոնը և առասպելները:</p> <p>Հին Միջագետքի ժողովուրդների (չումերաաքքադացիների, բաբելոնացիների) գիրը, գրականությունը, արվեստը և</p>	2	բանավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		ճարտարապետությունը, գիտությունը, կրթական համակարգը, կրոնը և առասպելները			
2.	Հին Իրանի մշակույթը և Արևելյան Միջերկրականի հնագույն երկրները. Միրիա, Փյունիկիա, Կարթագեն և նրանց մշակույթը	Ճարտարապետությունը, քանդակագործությունը, կիրառական արվեստը, գիտությունը և կրոնը: Արևելյան Միջերկրականի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը: Քաղաքապետությունների առաջացումը Միրիայում (Ասորիք) և Փյունիկիայում: Կարթագենը մ.թ.ա. 9-3-րդ դարերում: Արևելյան Միջերկրականի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը:	2	բանավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
3.	Հարավարևելյան Ասիայի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը. Չինաստան, Հնդկաստան	<u>Չինաստանի հին մշակույթը</u> . գիրք, գրականությունը, արվեստը, ճարտարապետությունը, գիտությունը և կրոնը: <u>Հնդկաստանի հին մշակույթը</u> . գիրք, գրականությունը, արվեստը, ճարտարապետությունը,	4	բանավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

		գիտությունը և կրոնը:			
--	--	----------------------	--	--	--

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Աշխատանքի տեսակը ¹¹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹²
1.	Եզիպտոսի փարավոն Ամենհոտեմ III	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
2.	Եզիպտոսի փարավոն Յահմոս I	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
3.	Ասորեստանի արքա Նաբոպալասար	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
4.	Բաբելոնի արքա Նաբոգոդոնոսոր II	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
5.	Եզիպտոսի փարավոն Ռամզես III	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
6.	Աքեմենյան տերության արքա Դարեհ I	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

¹¹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹² Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

7.	Ասորեստանի արքա Սալմանասար III	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
8.	Չինաստանի կայսր Վան- Ման	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
9.	Եգիպտոսի փարավոն Թութմոս III	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
10.	Եգիպտոսի փարավոն Ռամզես II	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
11.	Եգիպտոսի փարավոն Ամենհոտեպ IV	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
12.	Ասորեստանի արքա Աշշուր Բանիպալ	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
13.	Չինաստանի կայսր Լյու- Բան	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
14.	Մաուրյան դինաստիայի հիմնադիր Չանդրահուպտա	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
15.	Չինաստանի կայսր Ու-Դի	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
16.	Մարաստանի արքա Աստիաք	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

17.	Շումերա-արքադական արքա Նարամսին	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
18.	Խեթական արքա Մուրսիլիս I	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
19.	Աքեմենյան արքա Կյուրոս Մեծ	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
20.	Բաբելոնի արքա Համմուրայի	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
21.	Բաբելոնի Էսագիլա տաճարը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
22.	Գիզայի Սֆինքսը Եգիպտոսում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
23.	Ամոնի տաճարը Կառնակում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
24.	Բաբելոնի տաճարը՝ Էթեմենանք	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
25.	Ռամզես II-ի տաճարը Աբու-Սիմբելում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
26.	Կյուրոս Մեծի պալատը Էքբատանում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

27.	Եզիպտական բուրգերը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
28.	Բաբելոնի կախովի պարտեզները	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
29.	Կարթագեն քաղաքը Փյունիկիայում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
30.	Չինական Մեծ պարիսպը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը
31.	Ցին Շի Հուանդիի դամբարանը Չինաստանում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ընթացքում	գրավոր	Տե՛ս ներկայացված գրականության ցանկը

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹³

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Տեսահամալիր (տեսամագնիտաֆոն, հեռուստացույց)	Դասախոսությունների նյութերի, սեմինարների, գործնական պարապունքների, ուսումնական և գիտական տեսաֆիլմերի ցուցադրում
Համացանց	Ուսանողի աշխատանք համակարգչի հետ, կրթական ռեսուրսների օգտագործման թույլատվություն
անձնական համակարգիչ	Ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի ժամանակ կրթական նյութերի օգտագործում, գործնական պարապունքների ժամանակ մուլտիմեդիա

¹³ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

	նյութերի հետ աշխատանք
--	-----------------------

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁴:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

¹⁴«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» [ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ <<ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ.ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ>> ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳՄԱՆ, ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ \(01.09.2023\)](#)

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հին Արևելքի պատմություն առարկան և նրա աղբյուրները:
2. Հին Արևելքի պատմության վերաբերյալ հնագիտական ուսումնասիրությունները:
3. Հիերոգլիֆային և սեպագիր արձանագրությունների հայտնաբերումը և վերծանումը:
4. Վաղ ստրկատիրությունը Հին Արևելքի երկրներում:
5. Հին Եգիպտոսի պատմության պարբերացումը: Եգիպտոսի հին բնաշխարհը և բնակչությունը:
6. Եգիպտոսն Արիայիկ ժամանակաշրջանում:
7. Եգիպտոսը Վաղ թագավորության ժամանակաշրջանում:
8. III-VI դինաստիաների փարավոնների նվաճողական քաղաքականությունը: Եգիպտոսի Հին թագավորության սոցիալական և պետական կառուցվածքը:
9. Եգիպտական կենտրոնացված պետության ճգնաժամը և Հին թագավորության անկումը:
10. Հերակլեոպոլիսի և Թեբեի պայքարը Եգիպտոսի նոր միավորման համար:
11. Եգիպտոսի տնտեսությունը, արհեստն ու առևտուրը Միջին թագավորության ժամանակաշրջանում:
12. Եգիպտական փարավոնների արտաքին քաղաքականությունը Միջին թագավորության ժամանակաշրջանում:
13. Եգիպտական հասարակության դասակարգային և սոցիալական կառուցվածքը Միջին թագավորության ժամանակաշրջանում:
14. Սոցիալական հակասությունների սրումը և Ք.ա. 1750թ. ժողովրդական մեծ ապստամբությունը Եգիպտոսում:
15. Եգիպտոսը հիքսոսների տիրապետության օրոք: Ազատագրական պայքարը հիքսոսների դեմ 18-րդ դինաստիայի փարավոնների նվաճողական քաղաքականությունը:
16. Էխնաթոնի կրոնա-քաղաքական բարեփոխումը և նրա վերացումը:
17. Եգիպտոսը 19-րդ դինաստիայի փարավոնների օրոք:
18. Եգիպտոսը 20-րդ դինաստիայի փարավոնների օրոք:
19. Եգիպտական հասարակության դասակարգային և պետական կառուցվածքը: Տնտեսությունը, արհեստն ու առևտուրը Նոր թագավորության ժամանակաշրջանում:
20. Եգիպտոսն Ուշ թագավորության ժամանակաշրջանում:
21. Հին Միջագետքի բնաշխարհը, բնակչությունը և լեզուն:
22. Շումերական հասարակարգի սոցիալ-տնտեսական կարգը և պետական կառուցվածքը:
23. Շումերական պետությունը Լագաշի կառավարիչների օրոք: Ուրուխիմգինայի բարեփոխումները:

24. Միացյալ շումերական թագավորությունը Լուգալզագգեսիի օրոք:
25. Միջագետքն Աքքադի գերիշխանության ներքո: Սարգոն I:
26. Շումերա-աքքադական թագավորությունը Նարամսինի և Ուրի III դինաստիայի օրոք:
27. Բաբելոնի Հին թագավորության ստեղծումը: Համմուրապի:
28. Բաբելոնի Հին թագավորության սոցիալ-տնտեսական և հասարակական կարգը:
29. Թագավորական իշխանությունը Ամորեական դինաստիայի օրոք:
30. Բաբելոնի Հին թագավորության անկումը և նրա նվաճումը կասսիտների կողմից:
31. Բաբելոնի Նոր թագավորության ստեղծումը:
32. Բաբելոնը Նաբուգոդոնոսոր II-ի օրոք:
33. Բաբելոնը Նաբուգոդոնոսոր II-ի հաջորդների օրոք: Բաբելոնի թագավորության թուլացումը և անկումը:
34. Ասորեստանը Ք.ա. II հազարամյակում:
35. Թիզլաթպալասար III-ի նվաճողական քաղաքականությունը:
36. Ասորեստանը Սարգոն II և նրա հաջորդների օրոք:
37. Խեթական թագավորությունը Ք.ա. 18-17-րդ դդ.-ում: Խեթական միասնական թագավորության կազմավորման ավարտը և նրա վերելքը:
38. Խեթական թագավորությունը Տելեպինուսի օրոք: Նոր իսթական թագավորության վերջին վերելքն ու անկումը:
39. Իրանի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը:
40. Էլամի թագավորությունը:
41. Մարական թագավորությունը (Մեդիան) Ք.ա. VIII-VI դդ.-ում:
42. Կյուրոս Մեծի նվաճումները և Աքեմենյան պետության ստեղծումը:
43. Աքեմենյան տերությունը Կամբուսես II-ի և Կեղծ Բարդիայի օրոք:
44. Աքեմենյան տերությունը Դարեհ I-ի օրոք:
45. Աքեմենյան տերությունը Դարեհ I-ի հաջորդների օրոք:
46. Դարեհ III-ի գահակալումը և Աքեմենյան տերության անկումը:
47. Արևելյան Միջերկրականի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը:
48. Քաղաք-պետությունների առաջացումը Սիրիայում և Փյունիկիայում:
49. Կարթագենը Ք.ա. IX-III դդ.-ում:
50. Պաղեստինի նվաճումը հրեական ցեղերի կողմից: Իսրայելա-հուդական թագավորության ստեղծումը:
51. Իսրայելա-հուդական թագավորությունը Դավիթ արքայի օրոք:
52. Իսրայելա-հուդական թագավորությունը Սողոմոնի օրոք:

53. Իսրայելա-հուդական պետության մասնատումը և կործանումը:
54. Չինաստանի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը:
55. Շան-Ինի պետությունը:
56. Չժոու պետությունը և նրա սոցիալ-տնտեսական և հասարակական կարգը:
57. Ցին կայսրության ստեղծումը: Ցին Շի Հուանդիի բարեփոխումները:
58. Չինաստանը Հան դինաստիայի օրոք: Ու-դի կայսեր քաղաքականությունը:
59. «Կարմրահոնքերի» և «Դեղին գլխակապերի» ապստամբությունը: Հան դինաստիայի տապալումը և Չինաստանի տրոհումը:
60. Հնդկաստանի բնաշխարհը և հնագույն բնակչությունը: Արիական ցեղերի կողմից Հյուսիսային Հնդկաստանի նվաճումը:
61. Հին Հնդկաստանի սոցիալական կարգը և կաստայական համակարգի ձևավորումը:
62. Ստրկատիրությունը և ստրկատիրական պետությունների առաջացումը Հնդկաստանում: Մագադհայի և Կոշալայի թագավորությունները:
63. Հյուսիս-արևմտյան Հնդկաստանի նվաճումն Ալեքսանդր Մակեդոնացու կողմից:
64. Մաուրյան պետությունը Չանդրահուպտայի և Աշոկայի օրոք:
65. Հին Եգիպտոսի գիրը, գրականությունը և արվեստը:
66. Հին Եգիպտոսի գիտությունը և կրթական համակարգը:
67. Հին Եգիպտոսի կրոնը:
68. Հին Միջագետքի ժողովուրդների կրոնը:
69. Հին Միջագետքի ժողովուրդների գիտությունը և կրթական համակարգը:
70. Արևելյան Միջերկրականի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը:
71. Հին Իրանի ժողովուրդների մշակույթը:
72. Հին Չինաստանի մշակույթը և կրոնը:
73. Հին Հնդկաստանի մշակույթը և կրոնը:

73.1. Գնահատման չափանիշները¹⁵.

- Ինքնուրույն աշխատանք - 20 միավոր
- Սեմինար պարապմունք - 40 միավոր
- Ստուգում - 40 միավոր

Գնահատումն իրականացվում է «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգի» համաձայն.

¹⁵ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ «ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ.ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳՄԱՆ, ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ
ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ (01.09.2023)

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝

011401.00.6 Մասնագիտական մանկավարժություն
/Պատմություն/

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

011401.18.6 – Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ-015 -ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	20	Դասախոսություն	12
			Սեմինար	8
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	130		
Ընդամենը	150			
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տեղեկություններ հաղորդել Հին Արևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման, զարգացման միտումների մասին, ինչպես նաև փոխանցել գիտելիքներ այդ քաղաքակրթությունների տիպաբանական, Հին Արևելյան հասարակությունների կառուցվածքի, գաղափարախոսության, կրոնի և մշակույթի վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>«Հին Արևելքի պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Իմանալ հինարևելյան քաղաքակրթությունների ձևավորման ու զարգացման պատմությունը, 2. իմանալ առաջատար հնագույն պետությունների որոշիչ դերը աշխարհաքաղաքական հիմնական գործընթացներում, 3. իմանալ հինարևելյան ժողովուրդների քաղաքական, 			

սոցիալ-տնտեսական և մշակութային կյանքի առանձնահատկությունները և նրանց դերը մարդկության առաջընթացում,

4. կարողանալ ճիշտ գնահատել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դերակատարումը համաշխարհային պատմական գործընթացում,
5. կարողանալ բացահայտել Հին Արևելքի պատմության կոնկրետ փաստերն ու իրադարձություններն ընդհանուր տեսությունների և գաղափարների դիտանկյունից,
6. կարողանալ վերլուծել հինարևելյան քաղաքակրթությունների դրական և բացասական կողմերը, կատարել հետևություններ,
7. տիրապետել հինարևելյան երկրների պատմության վերաբերյալ խոր և համակողմանի գիտելիքներին,
8. տիրապետել պատմական գիտության ժամանակակից ձեռքբերումներին, պատմական երևույթների և փաստերի վերլուծությանը:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Դ1. Ընթացիկ իրադարձություններն ու գործընթացները և անցյալի ու ներկայի փոխհարաբերությունները գնահատելիս քննադատական և ինքնաքննադատական մտածողություն դրսևորելու ունակություններ,

Դ2. Պատմության վերաբերյալ գիտելիքներն ու արդյունքները համադրելու և պատմագիտական գիտելիքի միջազգային չափանիշներին և չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև պատմագիտական գիտելիքի միջազգային ձեռքբերումները տեղայնացնելու և տեղական (ազգային) առանձնահատկությունների հետ համադրելու կարողություն,

Դ3. Մասնագիտական ոլորտի խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու, ինչպես նաև նոր իրավիճակներին համապատասխան որոշումներ կայացնելու և սովորելու կարողություն:

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ).

Բ1. Կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով՝ պատմական իրողությունները հասկանալու, փաստերն ու երևույթները համեմատելու, պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու, վերլուծելու, դիֆֆերենցիացումներ ձևակերպելու կարողություն,

Բ2. Պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության, սեփական դիֆֆերենցիացումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություն,

Բ3. Համաշխարհային և հայրենական պատմության հրատապ ու հանգուցային հարցերի վերաբերյալ ժամանակակից մոտեցումներում, տեսակետներում և պատկերացումներում ազատ կողմնորոշվելու կարողություն, տեղեկույթի համադրման միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն,

Բ4. Քննադատաբար և համակարգված օգտագործելով իր գիտելիքները՝ պատմական իրադարձությունների ու գործընթացները վերլուծելու, դրանց տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառահետևանքային կապերը հասկանալու կարողություն, արդիական և նորարարական մեթոդների օգնությամբ իր գիտելիքներն ու իմացությունը կիրառելով՝ դիֆֆերենցիացումներ ձևակերպելու և հետազոտություններ կատարելու կարողություն:

Բ5. Սկզբնաղբյուրների հետ աշխատելու և դրանցում առկա ինֆորմացիայի տարբեր ձևերը օգտագործելու, տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման ունակություն, տեղեկույթը կառավարելու, իր դիֆֆերենցիացումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություններ,

Բ6. Պատմության տարբեր շրջափուլերում ի հայտ եկած քաղաքական, տնտեսական, հասարակական-պետական, մշակութային կառույցներն ու գաղափարաբանությունները համադրելու, դրանց փոխակերպումների առանձնահատկությունները վեր հանելու կարողություն:

Դասընթացի բովանդակությունը

Ներածություն Հին Արևելքի պատմությունն առարկան, նրա աղբյուրները և հնագիտական ուսումնասիրությունները: Վաղ ստրկատիրությունը Հին Արևելքի երկրներում:

	<p>Թեմա 1. Հին Եգիպտոսի պատմության պարբերացումը: Եգիպտոսի հին բնաշխարհը և բնակչությունը</p> <p>Թեմա 2. Եգիպտոսն Արիսայիկ և Վաղ թագավորության ժամանակաշրջանում</p> <p>Թեմա 3. Եգիպտոսը Հին թագավորության ժամանակաշրջանում</p> <p>Թեմա 4. Եգիպտոսը Միջին թագավորության ժամանակաշրջանում</p> <p>Թեմա 5. Եգիպտոսը Նոր թագավորության ժամանակաշրջանում</p> <p>Թեմա 6. Եգիպտոսն Ուշ թագավորության ժամանակաշրջանում</p> <p>Թեմա 7. Հին Եգիպտոսի մշակույթը և կրոնը</p> <p>Թեմա 8. Միջագետքի հնագույն պետությունները՝ Շումեր և Աքքադ</p> <p>Թեմա 9. Միջագետքը Ք.ա. II հազարամյակում. Հին Բաբելոնի թագավորությունը</p> <p>Թեմա 10. Բաբելոնի Նոր թագավորությունը</p> <p>Թեմա 11. Հին Միջագետքի ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը</p> <p>Թեմա 12. Իսրայելա-Հուդական թագավորությունը</p> <p>Թեմա 13. Արևելյան Միջերկրականի հնագույն քաղաքակրթությունները՝ Սիրիա (Ասորիք), Փյունիկիա և Կարթագեն</p> <p>Թեմա 14. Արևելյան Միջերկրականի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը</p> <p>Թեմա 15. Ասորեստանի աշխարհակալ տերությունը</p> <p>Թեմա 16. Խեթական թագավորությունը Ք.ա. XVIII-XIIIդ</p> <p>Թեմա 17. Իրանի հնագույն բնակիչները և առաջին պետական կազմավորումները: Էլամը և Մեդիան (Մարաստանը)</p> <p>Թեմա 18. Աքեմենյան տերությունը</p> <p>Թեմա 19. Հին Իրանի ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը</p> <p>Թեմա 20. Հին Չինաստանը</p> <p>Թեմա 21. Հին Հնդկաստանը</p> <p>Թեմա 22. Հարավ-Արևելյան Ասիայի հնագույն ժողովուրդների մշակույթը և կրոնը</p>
Գնահատման մեթոդները և	Ուսանողների գիտելիքների վերջնական գնահատման ձևերը,

<p>չափանիշները</p>	<p>գնահատման սկզբունքները՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ինքնուրույն աշխատանք - 20 միավոր • Սեմինար պարապմունք - 40 միավոր • Ստուգում - 40 միավոր <p>Ընդամենը-100 միավոր</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. История Древнего Востока . Под. ред. В. И. Кузищина, М., 2003. 2. Авдиев В. И. История Древнего Востока. М., 1970. 3. Перфилова Т. Б . История древнего Востока. М. 2018 4. Немировский А., Яковлев В. Древний Восток. Учеб. пос. для вузов. М. 2008 5. Александрова Н., Ладынин И. и др. Древний Восток. Учеб. пос. для вузов. М. 2008 <p>Լրացուցիչ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. История Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М., 1956. 2. История Древнего Востока: В 3-х книгах. Под ред. И. М. Дьяконова. М., 1983. 3. Очерки истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве. М., 1956. 4. История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые шаги рабовладельческой цивилизации. М., 1983-1988. 5. История Древнего Мира. – Расцвет древнейших обществ. Под ред. 6. И. М. Дьяконова и др. М., 1983. 7. Хрестоматия по истории Древнего Востока. Под ред. В. В. Струве и Д. Г. Редера. М., 1963. 8. Хрестоматия по истории Древнего Востока: В 2-х част. М., 1980.

9. Всемирная история: В 10-и т. Т. 1,2. М., 1955-1956.
10. Всемирная история: В 24-х т. Авт.: А. Бадак, И. Войнич и др. Т. 1,2,3. М.-Мин., 2000-2001.
11. Всемирная история в трёх частях. Авт.: О. Яновский, О. Бригадина и др. Часть 1, Мин., 2002.
12. История Древнего мира. Расцвет древних обществ. М., 1989.
13. Древний Восток и античный мир. Под ред. В. Кузищина. М., 1980.
14. История Ирана. Отв. ред. М. С. Иванов. М., 1997.
15. Искусство Древнего Востока. М., 1968.
16. Литература Древнего Востока. М., 1971.
17. Андрей Л. Пунин, Искусство Древнего Египта: Раннее царство. Древнее царство. СПб, 2008
18. Перепёлкин Ю. Н. История Древнего Египта. М., 2000.
19. Кормышева Э. Н. Древний Египет. М., 2005.
20. Бонгард-Левина Г. Древняя Индия. М., 1982.
21. Афанасьева В. К. и др. Искусство Древнего Востока. М., 1971.
22. Редер Д. Г. Мифы и легенды Древнего Двуречья. М., 1965.
23. Редер Д., Черкасова Е. История Древнего Мира. Часть 1. Первобытное общество и Древний Восток. М., 1979.
24. Дьяконов М. Очерки истории Древнего Ирана. М., 1961.
25. Циркин Ю. История Библейских стран. М., 2003.
26. Садаев Д. Ч. История Древней Ассирии. М., 1979.
27. Котрелл Л. Во время фараонов. М., 1982.
28. Савельева Т. Аграрный строй Египта в период Древнего царства. М., 1962.
29. Муравьёва Т. Сто великих мифов и легенд. М., 2002.

30. Матвеев К. Земля Древнего Двуречья: История, мифы, легенды, находки и открытия. М., 1986.
31. Дьяконов И. М. Эпос о Гильгамеше. М.-Л., 1961.
32. Дьяконов М. М. История Мидии от древнейших времён до конца IV в. до н. э. М.-Л., 1956.
33. Васильев Л. С. История религий Востока. М., 1999.
34. Уайт Д. Боги и люди Древнего Египта. М., 2004.
35. Хинц Вальтер. Государство Элам. М., 1977.
36. Дандамаев М. А. Иран при первых Ахменидах. М., 1963.
37. Дандамаев М. А., Луконин В. Г. Культура и экономика Древнего Ирана. М., 1980.
38. Луконин В. Г. Искусство Древнего Ирана. М., 1997.
39. Матъе М. Э. Древнеегипетские мифы. М., 1956.
40. Жак К. Египет великих фараонов. М., 1992.
41. Жак К. Рамзес. Сын Солнца. Ростов-на-Дону, 1997.
42. Мусский И. А. Эхнатон. В книге: Сто великих диктаторов. М., 2000.
43. Низовский А. Ю. Сто великих археологических открытий. М., 2002.
44. Непомнящий Н. Н. Сто великих тайн Древнего мира. М., 2006.
45. Бадж У. Легенды о египетских богах. М., 1997.
46. Бойс М. Зороастрийцы: Верования и обычаи. М., 1987.
47. Грант М. История древнего Израиля. М., 1998.
48. Ильин Г. Ф. Религии древней Индии. М., 1959.
49. Бонгард- Левин Г. М., Герасимов А. В. Мудрецы и философы древней Индии. М., 1975.
50. Будон Ринчендуб. История буддизма М., 1999.

51. Баландин Р. К. Сто великих богов. М., 2002.
52. Рыжов К. В., Рыжова Е. В. Сто великих пророков и вероучителей. М., 2002.
53. Малявин В. В. Конфуций. М., 1992.
54. Գիլգամեշ: ՀՄՄՀ ԳԱ հրատ. Եր., 1963:
55. Կ. Կերամ, Աստվածներ, դամբարաններ, գիտնականներ, Երևան, 1971:
56. Է. Քլենգել - Բրանդտ, Ճանապարհորդություն դեպի Հին Բաբելոն, Երևան, 1981:
57. Վ. Բայբուրդյան, Իրանի պատմություն, Երևան, 2005: